

Okullarda Denetim Sürecine İlişkin Öğretmen Tutumları

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Halil İbrahim SEVİM¹, Ahmet KAYA²

1 MEB, Adıyaman, halil.ibrahim.sevim@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5419-1090.

2 Doç. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Eğitim Yönetimi, akaya574@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-8899-9178.

Gönderilme Tarihi: 08.06.2022 Kabul Tarihi: 15.12.2022 DOI: 10.37669/milliegitim.1127743

Öz

Bu araştırmada okullardaki denetim sürecine ilişkin öğretmen tutumlarının düzeyi ve bu düzeyin bazı demografik değişkenlere göre değişip değişmediğini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden tarama modelinde desenlenmiştir. Araştırmanın evrenini; 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Adıyaman ili Merkez ilçesinde bulunan devlete ait ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan 4.000 öğretmen oluşturmaktadır. Örneklem ise uygun örnekleme yöntemi kullanılarak oluşturulmuş olan 409 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırma verilerinin toplanması amacıyla “Eğitimde Tutum Ölçeği”, “Denetime İlişkin Tutum Ölçeği” ve araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Araştırmada istatistiksel işlemler SPSS 15.0 programı kullanılarak yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre, okullardaki denetim sürecine ilişkin öğretmen tutumları “orta” düzeydedir. Okullardaki denetim sürecine ilişkin öğretmen tutumları öğrenim durumu ve mezun olunan fakülte değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar göstermekte iken; cinsiyet, medeni durum, yaş, okul türü, okuldaki öğretmen sayısı, branş ve mesleki kıdem değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Anahtar Kelimeler: denetim, okullarda denetim, öğretmen tutumları

Teacher Attitudes about the Audit Process in Schools

Abstract

In this study, it was aimed to determine the level of teacher perceptions regarding the supervision process in schools and whether this level changes according to some demographic variables. The research was designed in survey model. The population of the research; In the 2021-2022 academic year; it consists of 4,000 teachers working in public primary, secondary, and high schools in the central district of Adıyaman province. The sample, on the other hand, consists of 409 teachers, who were formed by using the stratified sampling method, one of the random sampling methods. In order to collect the research data, "Attitude Scale in Education", "Attitude Scale towards Supervision" and "Personal Information Form" developed by the researcher were used. Statistical operations in the research were carried out using the SPSS 15.0 program. According to the results of the research, teachers' perceptions of the supervision process in schools are at "moderate" level. While the perceptions of teachers regarding the supervision process in schools show significant differences according to the variables of educational status and graduated faculty; gender, marital status, age, school type, number of teachers in the school, branch and professional seniority variables do not differ significantly.

Keywords: *audit, audit in schools, teacher attitudes*

Giriş

Okullar, öğrencilere istendik kalıcı davranışların bilimsel yöntemlerle kazandırılmaya çalışıldığı ve eğitim sistemine göre belirlenen amaçlara ulaşılmaya çalışılan örgütlerdir (Aytaç, 2000). Tüm örgütlerde olduğu gibi okullarda da "sorun çözme-karar verme, plânlama, örgütleme, eşgüdümleme, iletişim ve denetleme" gibi yönetim süreçlerinin alt basamakları vardır (Başaran, 1996). "Denetleme" ise yönetim sürecinin diğer alt basamaklarının işe koşulmasıyla ortaya çıkan ürünün değerlendirilmesidir. Örgütün yeni stratejiler belirlemesi, diğer yönetim faaliyetlerinin kontrol edilebilmesi ve örgütün başarılı olabilmesi için denetim hayati bir öneme sahiptir (Aslan, 2010). Bu açıdan okullarda denetimin olması ve verimli bir mekanizma olarak işletebilmesi çok önemlidir. Başaran'a (2000) göre, denetim örgüt yönetimi için hayati öneme sahiptir.

"Kontrol (control), teftiş (inspection), inceleme (examination), izleme (monitoring), gözetim (supervision)" kavramları; denetim (audit) ile ilişkili olan kavramlardır (Akyel, 2012). Türk Millî Eğitim Sistemi'nde genel olarak "teftiş" ve "denetim", "müfettiş" ve "denetmen" sözcüklerinin birbirlerinin yerine kullanıldığı olmuştur

(Arslantaş, 2007). Sullivan ve Glanz'e (2015) göre denetim; öğrencilere katkı sunan, öğretmenlerle iletişim halinde olunan, öğretimi geliştiren işbirliği sürecidir. Millî Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (EARGED, 2010) ise denetimi, "eğitim amaçlarına hizmet eden planlı bir faaliyet olarak tanımlamıştır. Bursalıoğlu (2012), örgütler için denetimin vazgeçilmez olduğuna vurgu yaparak, denetimi kamu yararı için davranışları kontrol eden bir mekanizma olarak tanımlamıştır. Aydın (2000) ise, denetimin örgütün amaçlarına yönelik eylem gerçekleştirip gerçekleştirmediğini kontrol etme süreci olarak tanımlar. Başar (2000)'a göre denetim, düzeltme ve geliştirme amaçlı olmalıdır.

Denetimin amacı, örgütün hedeflerine ulaşma düzeyini belirleyerek, örgütün gelişmesine katkı sağlamaktır (Aydın, 2014). Sağır ve Göksoy'a (2016) göre denetimin amacı; okulların hedeflerine ulaşma noktasında verimliliği arttırmaktır. Köybaşı vd.'nin (2017) yaptığı araştırmaya göre öğretmenler denetimin amaçlarını, "mesleki gelişimi sağlamak, öğretmenin kendini düzenlemesine katkıda bulunmak (öz-düzenleme) ve motivasyonlarını artırmak" şeklinde sıralamışlardır.

"Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği" ne (MEB, 2022) göre denetim;

- "*Öğretim programlarındaki kazanımlara ulaşma düzeyini en üst seviyeye çıkaracak nitelikte olmalıdır*",
- "*Bireysel ve kurumsal farklılıklar ile çevresel faktörleri dikkate alınmalıdır*",
- "*Yol gösterici ve önleyici rehberliği öne çıkararak düzeltmeyi, iyileştirmeyi, geliştirmeyi ve kurumsal gelişimi esas alınmalıdır*",
- "*İyi uygulama örneklerini yaygınlaştırmalıdır*",
- "*Sistemin risk alanlarının belirlenmesini ve giderilmesini sağlamalıdır*",
- "*Usulsüzlük ve yolsuzlukları önlemelidir*",
- "*Açık, şeffaf, eşit, demokratik, bütüncül, güvenilir ve tarafsız olmalıdır*",
- "*İş birliğini ve katılımı içermelidir*",
- "*Başarıyı ön plana çıkarmalı, teşvik etmeli ve ödüllendirmelidir*",
- "*Bilimsel ve objektif esaslara dayalı olmalıdır*",
- "*Etkili, ekonomik ve verimli olmalıdır*".

Denetim çeşitleri incelendiğinde; güvensizlik ve davranış kontrolü üzerine kurulu klasik denetim yaklaşımları ile çağdaş denetim yaklaşımları (*klirik denetim, geli-*

şimsel denetim, farklılaştırılmış denetim, sanatsal denetim, meslektaş etkileşimli denetim, mentorluk modeli, öğretimsel denetim) (İş, 2021) göze çarpmaktadır. Bununla beraber, Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği (MEB, 2022) ise denetim çeşitlerini; *süreç denetimi, sonuç denetimi, performans denetimi, sistem denetimi, mali denetim, uygunluk denetimi, tematik denetim, personel denetimi, yerindelik denetimi, ders denetimi, öz değerlendirme* şeklinde sıralamaktadır. Aydın (1986) ise denetim çeşitlerini, öğretmenin nispeten yetersiz olarak görüldüğü bilimsel yönetim yaklaşımı; öğretmenlerin ve denetmenlerin öğrenme süreci için işbirliğini vurgulayan demokratik insan ilişkileri yaklaşımı ve son olarak okuldaki öğrenme-öğretme sürecinin gelişmesini hedef alan aynı zamanda demokratik, katılımcı, bilimselliğe ve geçmiş deneyimlere de önem veren çağdaş denetim yaklaşımı olarak üç grupta sıralar. Bu denetim çeşitleriyle beraber, ülkemizde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen bir denetim sistemi bulunmaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığı'nın yürütmüş olduğu teftiş-denetim sisteminin zaman içerisinde çok sık değişmesi, okullarda denetimle ilgili boşluklar oluşturmaktadır. Denetimle ilgili oluşan boşlukların önüne geçilmesi ve denetim sisteminin etkinliğinin artırılması amacıyla 2021 yılı sonunda teftiş sistemimiz tekrar değişti (MEB, 2021). Denetim sisteminin etkinliğinin artırılması amacıyla yapılan bu değişiklikte, eğitimde kaliteyi yükseltmek hedeflenmekle beraber; bireysel ve kurumsal gelişimi esas alan etkili bir rehberlik ve denetim mekanizması oluşturulmuş oldu (MEB, 2021). Bu yeni sistemle beraber;

- İl millî eğitim müdürlükleri bünyesinde görev yapan “maarif müfettişleri”nin kadroları, “eğitim müfettişi” olarak değiştirilecektir,
- 750 eğitim müfettişi yardımcısı alınacak olup; okullara ve öğretmenlere yönelik rehberlik ve denetim kapasitesi güçlendirilecektir,
- “Bakanlık Maarif Müfettişi” unvanı, “Bakanlık Müfettişi” olarak değiştirilecektir,
- Rehberlik ve denetim sistemi bütünleştirilecektir,
- Öğretim programlarının uygulanmasında “yerindelik ilkesi” gözetilecektir (MEB, 2021), denilmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği'ne (MEB, 2022) göre; illerde, il millî eğitim müdürlüğüne bağlı “Eğitim Müfettişleri Başkanlığı” kurulması esastır. Eğitim müfettişleri başkanlığında müfettişlerden oluşan gruplar ve her bir gruba başkanlık eden grup başkanı bir müfettiş vardır. Aynı zamanda Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği'ne (MEB, 2022) göre; müfettişlikten önce,

müfettiş yardımcılığı yapılır. Eğitim müfettiş yardımcılarının yetiştirilme süresi fiilen üç yıldır. Üç yılın sonunda gerekli şartları sağlayan müfettiş yardımcıları müfettiş olarak atanır. Okullarda denetim; okul müdürünün öğretmeni denetlemesi, il teftiş kurulu-
luna bağlı maarif müfettişlerinin okulu ve öğretmenleri denetlemesi şeklinde yapılır. Bununla beraber okul müdürünün üst amirleri herhangi bir gerekçe belirtmeksizin okula denetimler gerçekleştirip; öğretmen, okul müdür yardımcıları ve okul müdürünü denetleyebilmektedirler. Okul ortamı tıpkı aile ortamı gibi bireyin kişilik gelişiminde ve sosyal davranışlarının oluşmasında etkilidir (Çiçek, 2012). Okula yapılan denetimler öğretmenlerin davranışlarını etkilediği gibi tutumlarını da etkileyebilir. Bu açıdan okullarda denetim süreciyle ilgili öğretmen tutumlarının ölçülmesi önemli görülmektedir.

Tutum, bireyin çevresindeki nesne, konu ya da olaya karşı göstermiş olduğu tepki eğilimidir. Bu eğilimde kişinin bilgisi, duyguları ve motivasyonu çok önemlidir. Tutum, “bilişsel, duyuşsal ve davranışsal” boyutlardan oluşur. Bu boyutlar kendi aralarında tutarlıdır (İnceoğlu, 2011). Kağıtçıbaşı (2006) ise tutumun bireysel eğilim olarak görülmesi üzerinde durur. Arkonaç (2016) tutumun, tutum nesnelere ilişkin bir değerlendirme olduğunu vurgular. Tutumların kişisel, kişilerarası ve gruplar arası düzeylerde olabileceğini belirtir. Aynı zamanda tutumların niyeti, niyetin de davranışı etkilediğini belirtir. Tutumların davranışa kadar olan etkisi göz önünde bulundurulduğunda; bireyin herhangi bir konuya bakışında tutumlar çok önemlidir. Okullarda öğretmenlerin denetim sürecine yönelik tutumları, denetim sisteminin işlerliği açısından ve denetim sistemine geridönüt olması açısından önemsenmesi gereken bir konudur. Bu açıdan, bu çalışmada okullardaki denetim sürecine ilişkin öğretmen tutumlarının düzeyi ve bu düzeyin bazı demografik değişkenlere göre değişip değişmediğini belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranacaktır:

- 1- Okullarda denetim sürecine ilişkin öğretmen tutumları hangi düzeydedir?
- 2- Okullarda denetim sürecine ilişkin öğretmen tutumlarının düzeyi; cinsiyet, medeni durum, yaş, öğrenim durumu, okul türü, okuldaki öğretmen sayısı, branş, mesleki kıdem ve mezun olunan fakülte değişkenlerine göre olarak anlamlı bir biçimde farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeline uygun olarak yürütülmüştür. Tarama modelinde üzerinde çalışmaya konu olan; olay, nesne ya

da birey mutlaka kendi şartlarında ve herhangi bir müdahaleye maruz bırakılmadan tanımlanmaya çalışılırken; ilişkisel taramada ise iki ve daha fazla değişken arasındaki değişim korelasyon (ilişkisel) ve kıyaslama yoluyla tespit edilmeye çalışılır (Karasar, 1994, s.77-81).

Örneklem

Araştırmanın evrenini 2021-2022 eğitim öğretim yılında Adıyaman ili Merkez ilçesinde bulunan devlete ait ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan 4000 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem seçimi uygun örnekleme yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Evreni temsil edebilme gücüne sahip olabilmesi açısından oluşturulacak örneklem büyüklüğü Büyüköztürk vd. (2018) tarafından önerilen formül ile hesaplanmıştır. Araştırmanın örneklemini, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Adıyaman ili Merkez ilçesinde bulunan devlete ait ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan 409 öğretmen oluşturmaktadır. Katılımcılara ilişkin bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1

Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

Kategoriler	Gruplar	<i>f</i>	%
Cinsiyet	Kadın	168	41.1
	Erkek	241	58.9
	Toplam	409	100.0
Medeni Durum	Evli	311	76.0
	Bekar	98	24.0
	Toplam	409	100
Yaş	30 yaş ve altı	87	21.3
	31-40 yaş arası	202	49.4
	41-50 yaş arası	97	23.7
	51 ve üzeri	23	5.6
	Toplam	409	100.0
Öğrenim Durumu	Lisans	325	79.5
	Lisansüstü	84	20.5
	Toplam	409	100.0
Okul Türü	İlkokul	152	37.2
	Ortaokul	133	32.5
	Lise	124	30.3
	Toplam	409	100.0

Okuldaki Öğretmen Sayısı	1-10	55	13.4
	11-20	107	26.2
	21-30	81	19.8
	31 ve üstü	166	40.6
	Toplam	409	100.0
Branş	Anasınıfı ve Sınıf	148	36.2
	Öğretmeni	261	63.8
	Branş Öğretmeni		
	Toplam	409	100.0
Mesleki Kıdem	0-5 yıl	72	17.6
	6-10 yıl	104	25.4
	11-19 yıl	157	38.4
	20 yıl ve üzeri	76	18.6
	Toplam	409	100.0
Mezun Olunan Fakülte	Eğitim Fakültesi	326	79.7
	Diğer	83	20.3
	Toplam	409	100.0

Tablo 1’de katılımcılara ait demografik bilgiler incelendiğinde; cinsiyet değişkeninde 168 (%41.1) katılımcının kadın, 241 (%58.9) katılımcının ise erkek olduğu görülmektedir. Medeni durum değişkeni incelendiğinde 311 (%76.0) katılımcının evli olduğu; 98 (%24.0) katılımcının ise bekar olduğu gözlenmektedir. Katılımcıların 87’si (%21.3) 30 yaş ve altı iken; 202’si (%49.4) 31-40 yaş aralığındadır; 41-50 yaş arası 97 (%23.7) katılımcı varken; 51 yaş ve üzeri 23 (%5.6) katılımcı olduğu gözlenmektedir. Öğrenim durumu değişkeni incelendiğinde 325 (%79.5) katılımcının lisans mezunu olduğu, 84 (%20.5) katılımcının ise lisansüstü mezunu olduğu gözlenmektedir. Okul türü değişkeni incelendiğinde; katılımcıların 152’si (%35.3) ilköğretim öğretmen iken, 133’ü (%32.5) ortaokul öğretmen i; 124’ü (%30.3) ise lise öğretmenidir. Okuldaki öğretmen sayısı değişkenine göre; okuldaki öğretmen sayısı 1-10 arasında olan okullarda çalışan 55 (%13.4) öğretmen, okuldaki öğretmen sayısı 11-20 arasında olan okullarda çalışan 107 (%26.2) öğretmen, okuldaki öğretmen sayısı 21-30 arasında olan okullarda çalışan 81 (%19.8) öğretmen, okuldaki öğretmen sayısı “31 ve üstü” olan okullarda çalışan 166 (%40.6) öğretmen olduğu gözlenmektedir. Branş değişkeni incelendiğinde 148 (%36.2) katılımcının anasınıfı ve sınıf öğretmeni; 261 (%63.8) katılımcının ise branş öğretmeni olduğu gözlenmektedir. Mesleki kıdem değişkeni incelendiğinde; mesleki kıdemi 0-5 yıl arasında olan 72 (%17.6), 6-10 yıl arasında olan 104 (%25.4) öğretmen, 11-19 yıl arasında olan 157 (%38.4), 20 yıl ve üzeri olan 76 (%18.6) öğretmen olduğu gözlenmektedir. Mezun olunan fakülte değişkeni incelendiğinde; 326 (%79.7) öğretmenin eğitim fakültesinden mezun olduğu, 83 (20.3) öğretmenin ise eğitim fakültesi dışındaki diğer fakültelerden mezun olduğu gözlenmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada okullardaki denetim sürecine ilişkin öğretmen tutumlarını tespit etmek amacıyla ilkökul, ortaokul ve liselerde görev yapan öğretmenlerle gerçekleştirilen araştırma kapsamında, veri toplama aracı olarak iki bölümden oluşan form kullanılmıştır.

Birinci bölümde, araştırmaya katılım sağlayan öğretmenlerin cinsiyet, medeni durum, branş vb. kişisel bilgilerinin öğrenilmesinin hedeflendiği ve araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu”; ikinci bölümde ise Uğurlu ve Usta (2016) tarafından geliştirilen “Eğitimde Denetim Tutum Ölçeği” ile Gündüz, Elma ve Aslan’ın (2018) tarafından geliştirilen “Denetime İlişkin Tutum Ölçeği” kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formunda ilkökul, ortaokul ve liselerde görev yapan öğretmenlerin cinsiyet, medeni durum, yaş, öğrenim durumu, okul türü, okuldaki öğretmen sayısı, branş, mesleki kıdem ve mezun olunan fakülteyi belirlemeye yönelik sorulara yer verilmiştir.

Eğitimde Denetim Tutum Ölçeği (EDTÖ)

Uğurlu ve Usta (2016) tarafından öğretmenlerin denetime ilişkin tutumlarını ölçmek amacıyla geliştirilen, 16 madde ve 3 boyuttan oluşan “Eğitimde Denetim Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek maddeleri “bilgi” (7 madde), “nezaket” (5 madde) ve “isteklilik” (4 madde) olmak üzere 3 alt boyutta toplanmaktadır. “Eğitimde Denetim Tutum Ölçeği” “Beşli Likert” tipinde olup yanıtların puanlanması; 1-5 arasında dört aralık bulunduğundan her aralığın puanlanması, aralık sayısı / madde sayısı ($4:5=0.80$) şeklinde hesaplanmıştır (Yenilmez, 2008). “1=kesinlikle katılmıyorum (1.00- 1.80), 2=katılmıyorum (1.81-2.60), 3=kararsızım (2.61-3.40), 4=katılıyorum (3.41-4.20) ve 5=kesinlikle katılıyorum (4.21-5.00)” şeklinde hesaplanmıştır. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır.

Uğurlu ve Usta’nın (2016) yapmış olduğu güvenilirlik analizi sonucunda “Cronbach’s Alpha” katsayısı 0.93 olarak belirlenmişken; bu araştırmada 0.92 olarak hesaplanmıştır. Maddeler arasındaki tutarlılığı gösteren Cronbach’s Alpha katsayısı değer aralığının 0.00 ile 1.00 arasında, 1.00’e yakın olması ve bu değer 0.70’den düşük olmaması bize güvenilirliğin yüksek olduğunun gösterir (Büyüköztürk vd. 2013; Şeker ve Gençdoğan, 2006). Bu açıdan çalışmamızda Eğitimde Denetim Tutum Ölçeği’nin güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

Denetime İlişkin Tutum Ölçeği (DİTÖ)

Gündüz vd. (2018) tarafından denetlenenlerin denetime ilişkin tutumlarını ölçmek amacıyla geliştirilen, 29 madde ve 3 boyuttan oluşan “Denetime İlişkin Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek maddeleri “denetimin örgüte etkisi” (9 madde), “denetimin işgörene etkisi” (14 madde) ve “denetimin ilişkilere etkisi” (6 madde) olmak üzere 3 alt boyutta toplanmaktadır. “Denetime İlişkin Tutum Ölçeği” “beşli Likert” tipinde olup yanıtların puanlanmasında; 1-5 arasında dört aralık bulunduğundan her aralığın puanlanması, aralık sayısı / madde sayısı ($4:5=0.80$) şeklinde hesaplanmıştır (Yenilmez, 2008). “1=kesinlikle katılmıyorum (1.00- 1.80), 2=katılmıyorum (1.81-2.60), 3=kararsızım (2.61-3.40), 4=katılıyorum (3.41-4.20) ve 5=kesinlikle katılıyorum (4.21-5.00)” şeklinde hesaplanmıştır. Ölçek puanları değerlendirilirken ölçekteki ters maddelerin (9. ve 24. maddeler) puanı “5=1, 4=2, 3=3, 2=4 ve 1=5” şeklinde tersine çevrilerek kodlanmıştır.

Gündüz vd. (2018) yapmış olduğu güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach’s Alpha katsayısı ölçek geneli için 0.95 olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada ise Cronbach’s Alpha güvenilirlik katsayısı 0.98 olarak hesaplanmıştır. Maddeler arasındaki tutarlılığı gösteren Cronbach’s Alpha katsayısı değer aralığının 0.00 ile 1.00 arasında, 1.00’e yakın olması ve bu değer 0.70’den düşük olmaması bize güvenilirliğin yüksek olduğunun gösterir (Büyüköztürk vd. 2013; Şeker ve Gençdoğan, 2006). Bu açıdan çalışmamızda Denetime İlişkin Tutum Ölçeği’nin güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırma için Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu’ndan 30.05.2022 tarih ve 2022-23 sayılı etik kurul onayı alınmıştır. Araştırma verileri dijital ortama aktarılan ölçeklerin, online bir link üzerinden öğretmenlere ve okul sosyal medya iletişim araçlarına okul idarecileri tarafından atılarak, öğretmenlerin ölçekleri doldurmaları sağlanmıştır. Online link gönderilen tüm okul müdürlerinden, online linki kendi okul gruplarında paylaştıklarına dair dönütler alınmıştır. Online olarak toplam 409 adet form katılımcılar tarafından doldurulmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmanın amacı doğrultusunda veri analizleri yapmadan önce, analizlerin parametrik ya da non-parametrik analizlerden hangisi ile yapılacağına karar verebilmek için verilerin 5 aşamalı normallik varsayımlarının çoğunluğunu sağlayıp sağlamadıkları kontrol edilmiştir. Eğer bu 5 varsayımdan en az 3 varsayım sağlanırsa, verilerin normal dağıldığına karar verilir ve veri analizinde parametrik testler uygulanır. Normallik varsayımlarının en az üçünde gerekli şartlar sağlanmadığı zaman ise non-parametrik testler uygulanır (Karagöz, 2010; Hayran ve Hayran 2020). Bu bağlamda;

ölçek verilerinin çarpıklık-basıklık (Skewness-Kurtosis) değerleri, normallik testleri (Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk), Histogram, Q-Q Plot ve kutu grafikleri incelenmiştir.

Eğitimde Denetim Tutum Ölçeği için yapılan normallik varsayımları analizlerinde; çarpıklık (Skewness) değeri -0.114, standart hatası 0.121; basıklık (Kurtosis) değeri -0.650; standart hatası ise 0.241 çıkmıştır. Dağılımın normal sayılabilmesi için çarpıklık-basıklık değerlerinin standart hataya oranları $\pm 1,96$ sınırları arasında olması gerekir (Can, 2017). Bu şart sağlanmadığından dolayı bu varsayımda normallik gözlemlenmemiştir. Diğer varsayımlardan olan normallik testleri sonuçlarına göre “Kolmogorov-Smirnov, $p=0.00$ ” ve “Shapiro-Wilk, $p=0.00$ ” olarak tespit edilmiştir. Dağılımın normal sayılabilmesi için Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testlerinin anlamlılık düzeyleri $p<0.05$ olmaması gerekir (Büyüköztürk, 2014). Bu şart sağlanmadığından dolayı bu varsayımda da normallik gözlemlenmemiştir. Histogram grafiğinde sola çarpık bir yapının olması, Q-Q Plot ve kutu grafiklerinde de normal olmayan dağılımların ve çok sayıda uç değerlerin yer aldığı görülmüştür. Üzerine ölçek genelinde verilerin normal dağılım göstermediğine karar verilmiştir.

Denetime İlişkin Tutum Ölçeği için yapılan normallik varsayımları analizlerinde; çarpıklık (Skewness) değeri -0.477, standart hatası 0.121; basıklık (Kurtosis) değeri -0.662, standart hatası ise 0.241 çıkmıştır. Dağılımın normal sayılabilmesi için çarpıklık-basıklık değerlerinin standart hataya oranları $\pm 1,96$ sınırları arasında olması gerekir (Can, 2017). Bu şart sağlanmadığından dolayı bu varsayımda normallik gözlemlenmemiştir. Diğer varsayımlardan olan normallik testleri sonuçlarına göre “Kolmogorov-Smirnov, $p=0.00$ ” ve “Shapiro-Wilk, $p=0.00$ ” olarak tespit edilmiştir. Dağılımın normal sayılabilmesi için Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testlerinin anlamlılık düzeyleri $p<0.05$ olmaması gerekir (Büyüköztürk, 2014). Bu şart sağlanmadığından dolayı bu varsayımda da normallik gözlemlenmemiştir. Histogram grafiğinde sağa çarpık bir yapının olması, Q-Q Plot ve kutu grafiklerinde de normal olmayan dağılımların ve çok sayıda uç değerlerin yer aldığı görülmüştür. Üzerine ölçek genelinde verilerin normal dağılım göstermediğine karar verilmiştir.

Araştırma kapsamında kişisel bilgi formuna göre demografik özelliklerin frekans ve yüzde dağılımları belirlendikten sonra, öğretmen tutumlarına göre denetime ilişkin tutum ölçeklerine verdikleri yanıtların aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları belirlenmiştir. Öğretmenlerin denetime ilişkin tutumlarının, öğretmenlerin sahip olduğu demografik özelliklere; cinsiyet, medeni durum, yaş, öğrenim durumu, okul türü, okuldaki öğretmen sayısı, branş, mesleki kıdem ve mezun olunan fakülte değişkenlerine göre farklılaşma durumlarına bakılmıştır. Araştırma değişkenlerinin birbirleriyle olan ilişkisine ve birbirlerini yordama durumuna yer verilmiştir. Belir-

lenen değişkenlerin iki grup olması durumunda “Mann Whitney U” testi kullanılır. İki'den fazla grubun olduğu değişkenlerde ise “Kruskall Wallis H” testi kullanılmıştır.

Bulgular

Okullardaki Denetim Sürecine Yönelik, Öğretmenlerin Tutum Düzeylerine İlişkin Bulgular

Okullardaki denetim sürecine yönelik öğretmen tutumlarına ilişkin bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2

Okullardaki Denetim Sürecine Yönelik Öğretmen Tutumlarına İlişkin Bulgular

Ölçek	n	$\bar{X}$	SS	Sh	% 95 Güven	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Eğitimde Denetim Tutum Ölçeği (EDTÖ)	409	2.85	0.78	0.03	1.19	4.94
Denetime İlişkin Tutum Ölçeği (DİTÖ)	409	3.16	0.88	0.04	1.07	4.90

Tablo 2’de, EDTÖ tutum puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=2.85$ olarak hesaplanmıştır; bu değer 5’li Likert aralık puanlanması formülüne göre (Yenilmez, 2008), “kararsızım” düzeyine karşılık gelmekte olup “orta” düzeydedir. EDTÖ tutum puanlarının standart sapma puanı ise $SS=0.78$ olarak hesaplanmıştır.

Tablo 2’de, 2. DİTÖ tutum puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=3.16$ olarak hesaplanmıştır; bu değer 5’li Likert aralık puanlanması formülüne göre (Yenilmez, 2008), “kararsızım” düzeyine karşılık gelmekte olup “orta” düzeydedir. EDTÖ tutum puanlarının standart sapma puanı ise $SS=0.88$ olarak hesaplanmıştır.

Bazı Demografik Değişkenler Kapsamında Okullardaki Denetim Sürecine Yönelik Öğretmenlerin Tutumlarına İlişkin Bulgular

Cinsiyet, medeni durum, öğrenim durumu, branş ve mezun olunan fakülte değişkenlerine göre, okullardaki denetim sürecine yönelik öğretmen tutumlarına ilişkin bulgular Tablo 3’te sunulmuştur. Tablolarda “Eğitimde Denetim Tutum Ölçeği”nin adı “EDTÖ” olarak; “Denetime İlişkin Tutum Ölçeği”nin adı ise “DİTÖ” olarak kısaltılmıştır.

Tablo 3

Okullardaki Denetime İlişkin Öğretmen Tutumlarının Bazı Demografik Değişkenlere Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Ölçekler	Demografik Değişkenler	Kategori	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
EDTÖ	Cinsiyet	Kadın	168	194.97	32755.50	18559.500	0.15
		Erkek	241	211.99	51089.50		
EDTÖ	Medeni Durum	Evli	311	203.95	63429.00	14913.000	0.74
		Bekar	98	208.33	20416.00		
EDTÖ	Öğrenim Durumu	Lisans	325	201.60	65519.50	12544.500	0.25
		Lisansüstü	84	218.16	18325.50		
EDTÖ	Branş	Anasınıfı ve Sınıf Branş	148	202.43	29959.50	18933.500	0.74
			261	206.46	53885.50		
EDTÖ	Mezun Olunan Fakülte	Eğitim	326	200.65	65412.00	12111.000	0.14
		Diğer	83	222.08	18433.00		
DİTÖ	Cinsiyet	Kadın	168	197.32	33150.50	18954.500	0.27
		Erkek	241	210.35	50694.50		
DİTÖ	Medeni Durum	Evli	311	205.32	63855.00	15139.000	0.92
		Bekar	98	203.98	19990.00		
DİTÖ	Öğrenim Durumu	Lisans	325	196.56	63883.00	10908.000	0.00**
		Lisansüstü	84	237.64	19962.00		
DİTÖ	Branş	Anasınıfı ve Sınıf Branş	148	205.55	30421.00	19233.000	0.94
			261	204.69	53424.00		
DİTÖ	Mezun Olunan Fakülte	Eğitim	326	198.82	64816.50	11515.500	0.03*
		Diğer	83	229.26	19028.50		

*p<0.05

Tablo 3'te, okullardaki denetim sürecine ilişkin öğretmen tutum puanları arasında anlamlı farklılık olup olmadığını görmek için yapılan Mann Whitney U testi sonuçlarına göre; öğretmenlerin EDTÖ puanları arasında cinsiyet, medeni durum, öğrenim durumu, branş, mezun olunan fakülte değişkenlerine göre anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p>.05$). Öğretmenlerin DİTÖ puanları arasında ise cinsiyet, medeni durum, branş değişkenlerine göre anlamlı farklılık bulunmazken ($p>.05$); öğrenim durumu değişkeninde "lisans" grubu ile "lisansüstü" grubu arasında "lisansüstü" grubu lehine, "mezun olunan fakülte" değişkeninde ise "eğitim fakültesi" grubu ile "diğer" grubu arasında "diğer" grubu lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur ($p<.05$).

Yaş, okul türü, okuldaki öğretmen sayısı ve mesleki kıdem değişkenlerine göre, okullardaki denetim sürecine yönelik öğretmen tutumlarına ilişkin bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4

Okullardaki Denetime İlişkin Öğretmen Tutumlarının Bazı Demografik Değişkenlere Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Ölçekler	Demografik Değişkenler	Kategori	n	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p
1.ölçek	Yaş	30 yaş ve altı	87	220,83	3	3,598	0.308
		31-40 yaş arası	202	197,75			
		41-50 yaş arası	97	199,81			
		51 ve üzeri	23	230,72			
1.ölçek	Okul Türü	İlkokul	152	204,92	2	0,009	0.996
		Ortaokul	133	204,38			
		Lise	124	205,76			
1.ölçek	Okuldaki Öğretmen Sayısı	1-10	55	197,90	3	0.649	0.885
		11-20	107	212,14			
		21-30	81	204,98			
		31 ve üstü	166	202,76			
1.ölçek	Mesleki Kıdem	0-5 yıl	72	222,89	3	2.822	0.420
		6-10 yıl	104	193,27			
		11-19 yıl	157	202,65			
		20 yıl ve üzeri	76	208,96			
2.ölçek	Yaş	30 yaş ve altı	73	207,43	3	0,665	0.881
		31-40 yaş arası	261	202,74			
		41-50 yaş arası	268	203,26			
		51 ve üzeri	75	223,00			
2.ölçek	Okul Türü	İlkokul	152	209,94	2	0.423	0.809
		Ortaokul	133	201,92			
		Lise	124	202,24			
2.ölçek	Okuldaki Öğretmen Sayısı	1-10	55	197,46	3	1.571	0.666
		11-20	107	216,65			
		21-30	81	205,14			
		31 ve üstü	166	199,92			
2.ölçek	Mesleki Kıdem	0-5 yıl	72	213,56	3	1.437	0.697
		6-10 yıl	104	193,64			
		11-19 yıl	157	207,49			
		20 yıl ve üzeri	76	207,28			

Tablo 4’te, okullardaki denetim sürecine ilişkin öğretmen tutum puanları arasında anlamlı farklılık olup olmadığını görmek için yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçlarına göre; öğretmenlerin EDTÖ ve DİTÖ puanları arasında yaş, okul türü, okuldaki öğretmen sayısı ve mesleki kıdem değişkenlerine göre anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p>.05$).

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonucuna göre, okullardaki denetim sürecine ilişkin öğretmen tutum puanları “orta” düzeydedir. Okullardaki denetim sürecine ilişkin öğretmenlerin tutum puanlarında *öğrenim durumu ve mezun olunan fakülte* değişkenleri açısından anlamlı farklılık bulunmuştur. Öğretmenlerin denetime ilişkin tutum puanlarında öğrenim durumu değişkeninde bulunan anlamlı farklılık; lisans mezunu öğretmenler ile lisansüstü mezunu öğretmenler arasında lisansüstü mezunu öğretmenler lehine gözlenmiştir. Öğretmenlerin denetime ilişkin tutum puanlarında öğrenim durumu değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşmasında, lisans mezunu öğretmenlere göre lisansüstü mezunu öğretmenlerin denetime ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu değerlendirilebilir. Öğretmenlerin denetime ilişkin tutum puanlarında mezun olunan fakülte değişkeninde bulunan anlamlı farklılık; eğitim fakültesi mezunları ile diğer fakülte mezunları arasında, diğer fakülte mezunları lehine gözlenmiştir. Öğretmenlerin denetime ilişkin tutum puanlarında mezun olunan fakülte değişkeni açısından anlamlı farklılık oluşmasında, eğitim fakültesi mezunlarına göre diğer fakülte mezunlarının denetime ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu değerlendirilebilir. Bayraktar (2014) İstanbul ilinde 250 okul yöneticisinin katılımıyla gerçekleştirmiş olduğu araştırmada; meslek liselerindeki yöneticilerin eğitim denetimi uygulamalarına ilişkin olumlu görüş bildirdiklerini belirtmiştir. Aynı zamanda eğitim düzeyi değişkenine göre, okul yöneticilerinin görüşlerinde lisansüstü mezunları lehine anlamlı farklılıklar bulunduğunu belirtmiştir. Bu sonuçlar bize okullarda öğretmen ve yöneticilerin denetime ilişkin olumlu tutumlar beslediklerini gösteriyor. Araştırma sonuçları lisans mezunu öğretmen ve okul yöneticilerine göre, lisansüstü öğretmen ve okul yöneticilerinde denetime ilişkin olumlu tutumların daha fazla olduğunu bize gösteriyor. Bu farklılığın oluşmasında lisansüstü öğretmen ve okul yöneticilerinin almış oldukları lisansüstü eğitimin onlarda bir farkındalık oluşturmuş olabileceği düşünülebilir. Özyıldırım (2014) ise öğretmen, yönetici ve denetmenlerin katılımıyla yapmış olduğu araştırmada eğitim durumu (lisans, lisansüstü) değişkenine göre yönetici ve denetmen tutumlarında anlamlı farklılıklar bulmuştur. Tüm bu sonuçlar denetim tutumlarında öğrenim durumu değişkeninin önemli rol oynadığını bize göstermektedir diyebiliriz.

Araştırma sonucuna göre, okullardaki denetim sürecine ilişkin öğretmen tutumlarında *cinsiyet, medeni durum, yaş, okul türü, okuldaki öğretmen sayısı, branş ve*

mesleki kıdem değişkenleri açısından anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Öğretmenlerin denetime ilişkin tutum puanlarında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık oluşmamasında, öğretmenlerin kadın ya da erkek olmalarının okullardaki denetim sürecine yönelik öğretmen tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı şeklinde değerlendirilebilir. Öğretmenlerin denetime ilişkin tutum puanlarında medeni durum değişkeni açısından anlamlı bir farklılık oluşmamasında, öğretmenlerin evli ya da bekar olmalarının okullardaki denetim sürecine yönelik öğretmen tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı şeklinde değerlendirilebilir. Öğretmenlerin denetime ilişkin tutum puanlarında yaş değişkeni açısından anlamlı bir farklılık oluşmamasında, öğretmenlerin genç ya da yaşlı olmalarının okullardaki denetim sürecine yönelik öğretmen tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı şeklinde değerlendirilebilir. Öğretmenlerin denetime ilişkin tutum puanlarında okul türü değişkeni açısından anlamlı bir farklılık oluşmamasında, öğretmenlerin ilkökul, ortaokul ve lise kademelelerinde görev yapmalarının okullardaki denetim sürecine yönelik öğretmen tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı şeklinde değerlendirilebilir. Öğretmenlerin denetime ilişkin tutum puanlarında okuldaki öğretmen sayısı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık oluşmamasında, okuldaki öğretmen sayısının azlığı ya da çokluğunun okullardaki denetim sürecine yönelik öğretmen tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı şeklinde değerlendirilebilir. Öğretmenlerin denetime ilişkin tutum puanlarında branş değişkeni açısından anlamlı bir farklılık oluşmamasında, okullarda çalışan öğretmenlerin anasınıfı öğretmeni, sınıf öğretmeni ve branş öğretmeni olmalarının okullardaki denetim sürecine yönelik öğretmen tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı şeklinde değerlendirilebilir. Öğretmenlerin denetime ilişkin tutum puanlarında mesleki kıdem değişkeni açısından anlamlı bir farklılık oluşmamasında, öğretmenlik mesleğine yeni başlama ile öğretmenlik mesleğinde uzun yıllar çalışmanın okullardaki denetim sürecine yönelik öğretmen tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı şeklinde değerlendirilebilir. Kunduz (2007) okullardaki denetimle ilgili 634 öğretmenin katılımıyla yapmış olduğu araştırmada cinsiyet, kıdem ve okuldaki öğretmen sayısı değişkenlerine göre öğretmen algılarında anlamlı farklılıklar bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Karasu ve Cömert (2019), 82 sınıf ve 182 branş öğretmenin katılımıyla yapmış oldukları “araştırmada, öğretmenlerin denetime ilişkin kaygı düzeylerinin orta düzeyde olduğunu sonucuna ulaşmıştır. Aynı araştırmada, cinsiyet değişkeni açısından, kadın öğretmenler lehine anlamlı farklılık bulunduğu; medeni durum ve branş değişkenlerine göre anlamlı farklılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Özyıldırım (2014) öğretmen, yönetici ve denetmenlerin katılımıyla gerçekleştirmiş olduğu araştırmada cinsiyet, branş, mesleki kıdem değişkenlerinde katılımcıların algılarında anlamlı farklılıklar bulunmadığını sonucuna ulaşmıştır. Deniz (2017) 1237 öğretmenin katılımıyla gerçekleştirmiş olduğu “Öğretimsel Liderliğin Sınıf Denetimi

Üzerine Yansımaları: Öğretimsel denetim” adlı araştırmada, öğretimsel denetime ilişkin öğretmen algılarının cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermediğini belirtmiştir. Daha önce yapılan araştırmaların sonuçlarına göre; okullarda denetimle ilgili öğretmen tutumlarının cinsiyet, medeni durum, yaş, okul türü, okuldaki öğretmen sayısı, branş ve meslek kıdemi değişkenlerine göre değişmediği söylenebilir.

Tüm bu sonuçlarla beraber bu alanda yapılacak çalışmalara yönelik şu öneriler getirilebilir:

- Okullardaki denetim sürecine yönelik öğretmen tutumları her iki ölçekte de orta düzeyde çıkmıştır. Özellikle değişen teftiş sisteminin de etkinliğinin artırılması açısından; öğretmenlerin denetime ilişkin tutumlarının göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bununla beraber öğretmenlerin denetime ilişkin olumlu tutumlar geliştirmeleri ve etkili denetim sisteminin oluşması için Millî Eğitim Bakanlığı, İl Millî Eğitim Müdürlükleri ve okul müdürleri tarafından denetimle ilgili yapılan araştırma sonuçlarının dikkate alınarak denetim sisteminin revize edilmesine yönelik çalışmalar yapılabilir. Millî Eğitim Bakanlığı ve İl Millî Eğitim Müdürlükleri tarafından okullardaki denetim sürecinin önemiyle ilgili öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimler verilerek öğretmenlerin denetime ilişkin olumlu tutumlar geliştirmeleri sağlanabilir. Aynı zamanda araştırmacılar tarafından okullardaki denetim sürecine ilişkin tutumlara yönelik, daha geniş örneklem gruplarının da dâhil edildiği yeni çalışmalar ile farklı denetim sistemlerine yönelik deneysel araştırma desenli çalışmalar yapılabilir. Millî Eğitim Bakanlığı ve Millî Eğitim Müdürlükleri tarafından denetim sisteminin etkililiğine yönelik memnuniyet anketleri yapılabilir.
- Lisansüstü düzeyde eğitim alan öğretmenlerin tutum puanları, lisans mezunu öğretmenlere göre daha yüksektir. Bu sonuçlara göre, lisansüstü düzeyde eğitim alan öğretmenlerin denetim süreçlerine ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu söylenebilir. Bu sonuçla ilgili Millî Eğitim Bakanlığı, lisans eğitim programlarındaki denetim konularına ağırlık verilmesi ile ilgili üniversitelerle görüşmeler yapabilir. Aynı zamanda lisans mezunu öğretmenlerin denetimle ilgili tutumlarının yüksek lisans mezunu öğretmenlere göre daha düşük olmasının sebeplerine yönelik, daha geniş örneklem gruplarının da dâhil edildiği yeni çalışmalar ile bu alana yönelik deneysel araştırma desenli araştırmalar, araştırmacılar tarafından yapılabilir. Millî Eğitim Bakanlığı, Millî Eğitim Müdürlükleri tarafından yapılan araştırma sonuçlarına yönelik analiz çalışmaları yapılabilir.
- Eğitim fakültesi mezunu öğretmenlere göre diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin tutum puanları daha yüksek çıkmıştır. Bulunan bu sonuca yöne-

lik Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde eğitim fakültesi mezunu öğretmenlere yönelik, okullarda denetim sürecine ilişkin hizmet içi eğitimler düzenlenebilir; üniversitelerdeki eğitim fakültelerinde ise öğretmen adaylarına yönelik, okullarda denetim sürecine ilişkin farkındalığı arttırmak amacıyla çalışmalar yapılabilir. Aynı zamanda eğitim fakültesi mezunlarının tutum puanlarının, diğer fakülte mezunlarına göre daha düşük olmasının sebeplerine yönelik Millî Eğitim Bakanlığı, Millî Eğitim Müdürlükleri ve araştırmacılar tarafından daha geniş örneklem gruplarının da dâhil edildiği yeni çalışmalar ile bu sonuca yönelik deneysel çalışmalar yapılabilir.

- Okullardaki denetim sürecine ilişkin öğretmen tutumlarının iyileştirilmesi ve okullardaki denetim sisteminin eğitim-öğretim sistemi için olan öneminin daha iyi anlaşılması amacıyla; okullardaki denetim sürecine yönelik daha farklı değişkenlerin ve daha geniş örneklem gruplarının da dâhil edildiği yeni çalışmalar yapılabilir. Millî Eğitim Bakanlığı, Millî Eğitim Müdürlükleri ve araştırmacılar tarafından okullardaki denetim sürecine yönelik tutumlarla ilgili farklı değişkenlerle deneysel çalışmalar yapılabilir.
- Araştırma öğretmen tutumları üzerinden yürütülmüştür. Millî Eğitim Bakanlığı, Millî Eğitim Müdürlükleri ve araştırmacılar tarafından okullardaki denetim sistemiyle ilgili daha farklı bakış açıları yakalamak adına öğretmen tutumlarının yanında müfettiş, yönetici, öğrenci ve veli tutumlarını belirlemek için araştırmalar yapılabilir.

Kaynakça

- Arkonaç, S. A. (2016). *İnsan insan içinde*. İstanbul: Hiperlink Yayınları.
- Arslantaş, H.İ. (2007). İlköğretim müfettişlerinin mesleki yardım ve rehberlik rollerinin öğretmen tutumlarına göre değerlendirilmesi (bir model önerisi) (Doktora Tezi). *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Gaziantep.
- Aslan, B. (2010). Bir yönetim fonksiyonu olarak iç denetim, *Sayıştay Dergisi*, 77, 63-86.
- Aydın, M. (1986). *Çağdaş eğitim denetimi*. Ankara: Eğitim Araştırma Yayın Danışmanlık.
- Aydın, M. (2000). *Çağdaş eğitim denetimi*. Ankara: Hatiboğlu Yayınevi.
- Aydın, M. (2014). *Çağdaş eğitim denetimi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Aytaç, T. (2000). *Okul merkezli yönetim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Başar, H. (2000). *Eğitim denetçisi*. Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Başaran, İ. E. (1996). *Türkiye eğitim sistemi*. Ankara: Yargıcı Matbaası.
- Başaran, İ. E. (2000). *Türkiye eğitim sistemi*. Ankara: Feryal Matbaası.
- Bayraktar, B. (2014). Meslek liselerindeki yöneticilerin eğitim denetimi uygulamalarına ilişkin görüşleri (Yüksek Lisans Tezi), *Zirve Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Gaziantep.
- Bozkurt, P. (2013). Denetim kavramı ve denetim anlayışındaki gelişmeler, *KİDDER (Kamu İç Denetçileri Dergisi)*, 12.
- Bursalıoğlu, Z. (2012). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (20. baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Can, A. (2017). *Spss ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Çiçek, C. (2012). *İkna'nın yapısı*. Konya: Eğitim Yayınevi
- Deniz, Ü. (2017). *Öğretimsel liderliğin sınıf denetimi üzerine yansımaları: öğretimsel denetim* (Yüksek Lisans Tezi), Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Earged, (2010). Millî Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı. http://www.meb.gov.tr/earged/earged/ilk_ok_denet_uyg_deg.pdf adresinden 15.05.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Gündüz, Y., Elma, C. ve Aslan, H. (2018). Denetime ilişkin tutum ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (28), 31-59.
- İnceoğlu, M. (2011). *Tutum, Tutum, iletişim*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

- İş, E. (2021). *Okul müdürlerinin okul temelli denetim yaklaşımlarının öğretmen deneyimlerine dayalı olarak incelenmesi: bir karma yöntem çalışması* (Doktora Tezi). Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Kağıtçıbaşı, Ç.(2006). *Yeni insan ve insanlar*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Karasar, N. (1994). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: 3a Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd. (6. Basım).
- Karasu Y., ve Cömert M. (2019). İlköğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin ders denetimine ilişkin kaygı düzeyleri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi*, (31), 93-120.
- Köybaşı, F., Uğurlu, C. T. ve Demir, D. (2017). Çağdaş eğitim denetimi modeli olarak okullarda farklılaştırılmış denetim uygulamalarına ilişkin bir araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15 (1) , 43-57.
- Kunduz, E. (2007). İlköğretim müfettişlerinin çağdaş eğitim denetimi ilkelerine ve kliniksel denetime yönelik davranışlarına ilişkin öğretmen tutumları (Yüksek Lisans Tezi), *Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- MEB, (2021). Teftiş sisteminin etkinliği artırıldı. <https://www.meb.gov.tr/teftis-sisteminin-etkinligi-artirildi/haber/24740/tr> adresinden 03.06.2022 tarihinde erişilmiştir.
- MEB, (2022). Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği. <https://www.resmîgazete.gov.tr/eskiler/2022/03/20220301.pdf> adresinden 17.05.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Özyıldırım, G. (2014). *Gluckman'ın gelişimsel denetim modeline göre eğitim denetmenlerinin ve okul yöneticilerinin denetim anlayışları ile öğretmenlerin denetim beklentilerinin belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Sağır, M. ve Göksoy, S. (2016). *Eğitimde denetim ve değerlendirme*. Pegam Akademi, Ankara.
- Sullivan, S. ve Glanz, J. (2015). *Okullarda eğitim ve öğretimi geliştiren denetim*, (Ali Ü, çev.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şeker, H. ve Gençdoğan, B. (2006). *Eğitimde ve psikolojide ölçme aracı geliştirme*. Ankara: Nobel Yayınları.

- Uğurlu, C. T. ve Usta, H. (2016). Eğitimde denetim tutum ölçeği geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (1) , 137-159.
- Yenilmez, K. (2008). Open primary education school students opinions about mathematics television programmes. *Turkish Online Journal of Distance Education – Tojde*, 9(4), 176- 189.